

פרוטוקול מס' 1/1

מישיבת ועדה הכלכלה שהחקימה
ביום שני, כ"ז אלול תשס"ז
- 3.9.1956 - בשעה 10.30

חברי הוועדה:

נ. כ. ו. ר. : מ. א. אולמרט - היו"ר
ד. ש. ה. ה. : י. ניצני
ג. ש. ו. ק. : ג. שוקן
ש. ט. ו. ר. : ש. טורש

מוזמנים:

א. פרמינגר - משנה למנהל משרד הפיתוח
א. ריבלין - ממשרד הפיתוח
ש. גור - מ"מ יו"ר ועדת החקירה לעניני האשלג

יו"ר-הוועדה: חברת האשלג.

היו"ר מ. אולמרט: נפגש היום עם מר פרמינגר, סר הפיתוח נמצא בחופש - ועם מ"מ יו"ר ועדת החקירה. לישיבה הבאה נוכל להזמין גורמים אחרים

נשמע תחילה את אנשי משרד הפיתוח. חברי הוועדה מבקשים לדעת מה המצב מאז סוף חודש יוני, ולמה אפשר לצפות בעתיד הקרוב ביותר.

א. פרמינגר: אינני יודע אם חברי הוועדה יודעים על הדברים שנתרחשו מאז חודש יוני. יש שני דברים מרכזיים שיש להם חשיבות: האחד שייך לעבר והשני לעתיד.

הענין שייך לעבר - זהו ענין הוועדה. מה היתה כוונתו של סר הפיתוח? דעתו של הפיתוח היתה, בהתחשב בעובדה שיש הערות רבות והסגות והנחות סותרות, כדי שיעשה ריכוז של כל החומר הדוקומנטראי וכל העדויות ואפשר לגבות מאנשים שעבדו או שהיה להם קשר או שיש להם טענות ותלונות בענין זה. זה היה התפקיד המרכזי של הוועדה - לרכז את כל החומר הזה בצורה אובייקטיבית. נראה לי שענין זה אינו נובע רק לסר הפיתוח, אלא לכל אלה שדנים בו. לכן חשב סר הפיתוח שטוב שבועדה ייסבו אנשים שמצד אחד יהיו רחוקים ככל האפשר באופן אישי מן הדבר הזה, ושלא יהיה להם חלק או קשר לכל גוף שיש לו אינטרס בדבר, ושנית שאלה יהיו אנשים שיש להם יכולת מקצועית ואובייקטיבית לשמוט לפי העובדות. לפי שני התנאים האלה מינה את הוועדה. ואלה הם חבריה: פרופ' היימן, מנהל המחלקה לחימיה תעשייתית בטכניון - יו"ר הוועדה, שלמה גורי, - הבונה מטעם הדסה והאוניברסיטה את המרכז הרפואי של הדסה, צבי רנאל - מנהל הבנק למלאכה, ברוך לוריה - מנהל ביהמ"ר "הבורג", ומר יודקס - מנהל סניף ירושלים של חברת סיכון.

א. פרמינגר:

הכוונה היתה שאנשים אלה לא יהיה להם כל ענין מזלם במפעל ושיהיו אנשי מקצוע שיידעו לחשב אם אמנם היה כך חסכון או לא, אם טולמו מחירים מופרזים או לא. לכן בחרנו באנשים אלה, שכל אחד מומחה בשטחו שלו. היו טענות - והטר לא התעלם מהן - שהאנשים האלה אולי אמורים במקצת. יש אולי כאלה שחשבו שיש אנשים יותר בהירים... מבלי לפצוע בכבודם. אבל הטר עמד בפני הברירה למנות ועדה כזאת או ועדה של אנשי ציבור, אנשי חוליטיקה, לפי הסכם זיתקבל על דעת הנוגעים בדבר. נראה היה לטר שאם מעונינים לטובת הענין, צריך למנות חבר אנשים שיצרוך את הבדיקה באופן אובייקטיבי.

הזר הודיע לחברי הוועדה שיועמדו לרשותם זני דברים: א. מטרה הפיתוח יעשה הכל על מנת לאפשר בדיקה כל דבר שצריך לעבר, להווה ולעתיד; ב. יועמד לרשותם תקציב קטן כדי להעסיק חבר מומחים, מנהלי חשבונות, רואי חשבונות, מודדי-כמויות ופועלים כדי שיוכלו לערוך את כל החישובים לא רק באופן תאורטי, אלא גם באופן מעשי. עד עכשו הקצבנו את הסכום הדרוש, שהוא לא גדול ביותר. נקבל לזה כך את האיטורים התקציביים הדרושים. לא ייתכן שנמנה ועדה ולא ניתן בידה את הכלים הדרושים.

איננו מקבלים דינים וחשבונות מן הוועדה. חשבנו שזה לא יהיה הוגן. כאשר יזר ועדת הכלכלה שוחח אתי ואמר לי שיש בדעתכם להזמין את חברי הוועדה, לא היה לי הדבר הזה מובן, עד אשר הוסבר לי שיש ברצונכם לדעת כיצד פועלת הוועדה וכמה זמן תעבוד. אנחנו חושבים וכל עבודת הוועדה וכל החומר שמובא בסניה, הוא בבחינת "סוביודיצה" ואין מקום לדבר על כך בטרם סיימה הוועדה את עבודתה.

נחשוררה שאלה של סחירה מסוימת בין הזמן ובין היסודיות של העבודה. הטר ביקש מאת הוועדה - לא רצוי היה לכסות עליה את הדבר, כי זה היה עלול להחפיע על מהלך עבודתה - למצוא מזהיגה נאותה בין הצורך לגמור את העבודה מהר ובין הצורך ביסודיות בבדיקה כזאת. אני מקווה שחברי הוועדה יחמרו על זה, על אף העובדה שיזר הוועדה נסע לסיור לחוף-לארץ, כמי שתוכנן בטבילו, כבר קודם לכן, על-ידי הטכניון. את מקומו ממלא מר גור. הם נפגשים לעתים קרובות ושומעים עדויות. על כך תוכלו לשמוע פרטים ממר גור.

יש דבר זני שאינו פחות חשוב, ואולי יותר חשוב - הוא ציין להווה ולעתיד - אאמצעים בהם נקט מטרה הפיתוח על מנת לקדם את העניינים.

ודאי שמעתם כבר על ירידת אנשי דשפים וחמרים חימיים לסדום. נכון שבסדום יש צורך בבעלי מקצוע. זאת היתה הבעיה המרכזית מראשית הקסעל. וכאשר מדובר באנשי מקצוע, אין הכוונה רק לאנשי מפתח המרכזיים ביותר, כמו מנהל הייצור וכו' - אם כי גם זאת שאלה. אני מתכוון לאנשי מקצוע במובן הרחב ביותר של המלה. גם מסגרים הם בעלי מקצוע שזקוקים להם. לחברי הוועדה זביקרו עם הוסבר, ובצדק, של מנת לתקן דבר מה שולחים את החלק לרמת-גן, אין הדבר טוב כל כך. ראיתם את בית המלאכה המפואר במקום, אבל בית המלאכה ומכונות ומחסן של חלקי-חילוף בלי מקצוע, בלי כוח-אדם, אינו זווה הרבה. אנשי מקצוע אינם נמסכים לסדום. זה היה נכון כל הזנים וזה נכון גם עכשו. ידוע לכם שבמסך חדשים רבים המצב זה הוא כזה שאי-אפשר כלל לנגוע בברזל, בגלל החום הגדול. היו גם מקרים שהיו צריכים להעביר אנשים לסיפול רמזי ולהוציאם מן המקום. זו בעיה חשובה. עמדה במנינו הבעיה של הבטחת אנשי מפתח בצורה מסודרת. בעבר כאשר אדם לא היה מתאים, למשל לתפקיד של סגן מנהל הייצור, היו מחלימים אותו. הגענו למסקנה שיש לעשות צעד יותר כולל ויותר מקיף וכך נולד הרעיון של הדשנים. הרעיון הזה אומר שאנשי דשנים, שעשו את התכניות הראשונות של המפעל החדש, עליהם יוטל הדבר בעבודת צוות והם יקבלו על עצמם למלא את כל עמדות המפתח המקצועיות.

א. פרמינגר:

התנהל על כך מו"מ מטעמן והוא נסתיים בחודש יוני. המו"מ התנהל בין מר מקלב ומר גולדברג. בוועדה זו יושב גם המנהל הכללי שלנו, מר באדר, והם הגיעו להסכם שהיה מוסתת על כך שמר גולדברג יקבל על עצמו בקבלנות את גמר הרצת המפעל. הוא יביא אנשים בעלי מקצוע ממפעל הדטנים. בחודש הראשון, יולי, הם יכנסו לכל התמידיים ליד אנשי המפעל וב-1 באוגוסט יקבלו לידם את ההנהלה של המחלקות השונות. אחרי סיומו עם אנשי ים המלח יקבלו לידם את ההנהלה הטכנית של המפעל בסדרים ודיעו את המפעל.

מר מקלב יצא באותו זמן לחוץ-לארץ להסיג 3-4 מומחים, לפי חוזים. ידוע לחברי הוועדה שיש קשיים בהסגת מומחים, מטרת שזה מפעל מיוחד במינו, לפי צורת ההפקה. אבל מכיון שיש מעלים דומים, הוא ישתדל להסיג מומחים על מנת שהמפעל ימצא בהרצה בסוף 1956, והם ישתתפו בהנהלה הטכנית יחד עם אנשי גולדברג והם יקבלו על עצמם אחר כך את ניהול המפעל. בכל העניינים הטכניים קובע בינתיים מר גולדברג, ובכל העניינים הקטורים בהסקעות ובכספים ובמינוי של מקציבי של חברת ים המלח, מר גולדברג ומר מקלב קובעים יחד.

הסכר של אנשי דטנים ייקבע על-פי הסדר כולל - זה אולי פחות חשוב. חשוב שאנשי דטנים גם יקבלו על עצמם התחייבויות מסוימות, ואנחנו מעדיפים לראותן כפנימיות ולכן לא הבאנו אותן לסוג מקור וגם לא נביא אותן. מר גולדברג, לפי מפתח מסוים קבע כמה זמן זה יקח וגם את הכמויות. אבל הציבור פונק ביותר מדי הבטחות ולכן איננו מחייב את הדבר הזה. החשוב הוא שאנשי דטנים הסיחו להריץ את המפעל עד ראשית השנה הבאה ולהעלות את התפוקה.

פיוס הייצור הטבועי הוא 1050. ז.א. שלמעה, עם ירידות ועליות, יש שיפור מ-1 באוגוסט. זה החודש שהם אחראים כבר לעבודת שם. גם קודם עבדו שם, אבל יחד עם האחרים. הייצור היה 3000 - 3500 לחודש. תחת ידי לא נמצאות הכמויות המדויקות של חודש יוגוסט, אבל אני יודע שהן בסביבת 3800.

נסיה

א. ריבלין: אולי לא נכון להתחיל לראות/עליה מחודש אוגוסט, מפני שזה חודש שבו אנשי דטנים בודקים את כל מערכת המכסירים ומסלימים מכונות, ומפסיקים לפעמים את העבודה. אין לראות בזה חודש של עבודה נורמאלית.

מר גולדברג דורש עכשו להפסיק את הייצור ל-3 שבועות ולהוציא את כל המטאבות. אני מגלה את הדברים האלה לחברי הוועדה כי אני חושב שאנחנו חייבים ורשאים לגלות אותם, כי יפה שתיקה בדברים אלה, ובטוחה אסלג זה לא יביא תועלת רבה. לכן יש לסיקול לא להענות לדרישתו. אמרנו שאם נסוכנע שאכן יש הכרח טכני לעשות זאת - נבוא לציבור ונסביר לו את הדבר. שרם נסוכנענו עד הסוף שזה דרוש, וועדת מומחים מבין אנשי דטנים תחקור את הדבר עד הסוף, ואם נסוכנע בצורך, נקבע את המועד המתאים ביותר, גם מנקודת ראות של המסת הקרבליים. הכוונה היא לעשות "אזורה" כללי של חלקים ומטאבות, שאולי לא הורכבו בסדר.

אם להיות צמוד למציאות, צריך לאמר שאנשי דטנים אחראים רק לפעולה זמן השאיבה. הבריכות עדיין נסארו בידי מי שניהל אותן עד עכשו, כהנא. איננו חושבים שהבעיה נמתרה ואיננו מאושרים במצב זה, ביחוד לרגל כמה דברים שהיינו עדים להם דוקא בחדשים האחרונים. אנחנו רוצים שגם כאן יהיה צוות של אנשי מקצוע שיעבדו יחד עם האנשים ועד עכשו שילכו בזה. אנחנו רוצים שיהיו עם אנשים שהם בעלי מקצוע ואלא יהיו ד"קים בסגיאנות של העבר ולא בתמיסה זו או אחרת, טכנית, שכבר התחייבו עליה. מי שיש לו נסיון בדברואלה, יודע שיש כאלה המתעקשים על תהליך אחד ואינם רוצים לשנות דבר.

א. פרמינגר:

אם תזאלוני אם אנו היוט יותר מסוכנעים בדבר
משהיינו לפני חודשיים, עלי להשיב לכם, כי היינו מסוכנעים בהצלחת
הדבר כבר אז, כי אחת לא היינו מתחלים לעשות מה שעשינו. היינו
חרדים מאד לענין זה זמניו עזרות בעלי מקצוע. אבל אנחנו כבר היוט
מסוכנעים מאד שלא היתה דרך אחרת וגם החישובים עד עכשו וגם אלה
שאנחנו רואים אותם באופק, מצדיקים לדעתנו את הנסיון הזה שעשינו.

עלי להמנות את תזומת לבה של הוועדה לבעיה
האנושית, שאחרי חקירה של חדשים נוכחנו לדעת שאין להפריד אותה מן
הבעיה הטכנולוגית. אחרי הנסיון העצמי שלנו, קיבלנו גם חוות-דעת
של פרופ' וסראוס, איזבל ואחרים ברור לנו שהבעיה האנושית של אנשים
החיים 392 מ' מתחת לפני המים, היא בעיה מכנית. פרופ' וסראוס אומר
שיש לעשות מבחן בריאות לכל האנשים העובדים שם. יש אנשים המקבלים
כאבי-ראש כרוניים, התקפות של עצבנות ומריבות הדדיות. יש אנשים
שהראקציה שלהם לתנאים האקלימיים שם, באופן אובייקטיבי, היא כזאת
שלא יוכלו לעבוד שם. הקימונו ועדה שתחקור את המצב הקלימטולוגי
והמלצנו איך לפתור את בעיות הטיכון.

בענין הטיכון נקסנו בכמה אמצעים: חלק מן
העובדים יעבר לדמונה ותעמוד לרשותו, יום יום, תחבורה למקום העבודה
וחזרה. יש רופאים, שלדעתם המעבר ממקום למקום עלול להספיע
לטובה על האנשים, אם פס כולם אומרים שאינם בטוחים בכך. בינתיים
לא נתקלנו בתופעות המחייבות מעשה מידי. הדעה היא שטוב הדבר לאדם
שימצא יום-יום בביתו עם בני-משפחתו. הדבר הזה גם מקל על העול
הכלכלי שמוסל על החברה.

זה נוגע לחלק מן הפועלים. לחלק אחר מתכוונים
להקים טיכון בסדום. הכוונה היא להקים טיכון ל-100 פועלים לא בסדום
עצמה אלא בטביבה, שהיא המתאימה ביותר מבחינה אקלימית, ונעשים שם
נסיצנות קלימטולוג. כאשר הם ייגמרו, אנף הטיכון מוכן לבצע את
העבודה. הכוונה היא כמונן לפועלים עם משפחותיהם. רוצים להביא לשם
דגם של "דארט קולר" העולה \$75. אם נצליח לתכניס את זה, הענין
יוצער קדימה. אבל כל זה נמצא בשלב של נסיונות. הדבר צריך להיות
ברור לכל.

התכנית הטליטית היא להקים - על-ידי אנף הטיכון -
על הגבעה טול המפעל כ-20 יחידות דיור בטיביל אניי משתח, מהנדסים,
אנטי מקצוע, טיימצאו על-יד המפעל עצמו.

דבר רביעי - התקנת משירים טל מיזוג אויר
במתקניה. הרופאים הזהירו אותנו ויש לדאוג לכך שיהיה במקום לפחות
אולט מנוחה שבו יוכלו לנוח 3 שעות. כי האנשים אינם יכולים לישון,
בחום טל 40 מעלות. הם עובדים ומתעצבנים וגם אינם יכולים לנוח.

אני רוצה לציין שמפעל הברוט מלכתחילה הכניס
למקום דברים המקלים על העובדים לחיות במקום.

אטר ליתר הדברים - אני מוכן להשיב לשאלות טל
חברי הוועדה.

ג. טוקן:

בזמן האחרון דובר על אי-התאמה בין התכנון
ההנדסי טל המפעל לבין התפוקה. נאמר שהמפעל
תוכנן ל-135 אלף טון לינה, ולפני כמה חדשים נמסר - והדבר מצא ביטוי
בפרוטוקול טל יזיבת ההנהלה טל מפעל יט המלח - שהתכנון ההנדסי טל
דגיט הוא רק ל-80 אלף טון לשנה. כיצד ייתכן שבטעה לדובר על ת.ו.ה
מסוימת, מגיע התכנון ההנדסי רק ל-טני-טליטים או אפילו פחות מן
הכמות הדובר עליה?

ג. יוקון: שמענו עליו שצוות של דוברים אחראי רק מן
הזאיצה ועד לגמר. הייצור של האטלג כולל
גם בעיות כימיות של זאיבה, לא כן?

א. תומינגר אלו הן הבעיות המכניות - בזאיבה אין בעיות
כימיות.

ג. יוקון: שמענו שהבעיה המכנית שהם נתקלו בה היא שהניצולת
של התמיסה היא הרבה יותר נמוכה משהיתה צריכה
להיות לפי התזכים החימי. התמיסה הזאת צריכה להגיע ל-75-80 אחוז
קרנליס. אבל למעשה היא רק מכילה 30 אחוז. זה כמובן גורם להקטנה
של הייצור. אנשי הכימיה סוענים שאחראים לכך המתכננים ההנדסיים,
ובגלל זגיות המדיניות לא הגיעו לכלל תוצאות. לעומתם, סוענים
אנשי דוברים שהתכנון שלהם הוא בטור ובמידה שיש צורך בהפעלה מעשית,
מתברר לצורך בטינויים, וזוהי תופעה רגילה, ואין צורך, בגלל זה,
לשנות את התכנון ההנדסי היסודי. ועוד שמענו, שעד עכשיו נגרמו כל
התקלות וכל הזגיות שנעשו בתכנון הכימי, מטום שלמפעל אף פעם לא
היתה מנהלה ראויה לשמה. אם היה מנהל כללי, לא היה מהנדס ביצוע ראשי.
אם היה מהנדס ביצוע ראשי, בתקופה מסוימת, לא היה כימאי ראשי שיהיה
אחראי לפעולה, וכתוצאה מכך ההרצה שהתחילה בראשית 1956 למעשה לא
היתה הרצה אמיתית. לא בדקו את התהליכים הסונים. התחילו לבנות
את התלקים הסונים, אבל לא היו מהנדסים שיבדקו את התוצאות של
ההרצה, ואלה שהתחילו לעבוד לא היה להם על מה להסתמך, כי לא קיבלו
טום דו"ח מוטמך שיסביר להם את המצב. הם היו צריכים להתחיל הכל
מחדש. זוהי תוצאה של חוסר הנהלה מקצועית של מפעל כזה.

כתוצאה מכל אלה היו ליקויים רציניים בהחזקת
המתקנים ולא זמרו עליהם ויש כאלה שהעלו חלודה והדיזליים לא עבדו
כראוי, וגם דברים זנבנו נתקלקלו והלכו לאיבוד, מפני שלא היתה החזקה
מסודרת. כמובן, אנו מבינים שלא הנהלה הנוכחית של מסרד הפיתוח
היתה אחראית למצב הזה. בכל זאת עברו כבר כתוצאה
חדישים מאז קיבל על עצמו מסרד הפיתוח את ההנהלה הזאת.
ואיננו מבינים כיצד לא דאגו לכך שמפעל כל כך חיוני לימצא בידים
אמונות, במיוחד שבטלבים סונים היו אנשים, שכל אחד במקומו היה
מוגל למלא תפקיד חשוב, אבל בגלל חילוקי-דעות בטכנולוגיים אישיים
עזבו אנשים שיכלו למלא תפקידים חשובים, ובמקומם לא באו אחרים.
והתוצאה - ההזנחה והתקלות האלה.

ד. בוזרנו: אני כל הזמן טוען שהרבה מן המחלות שמהן
טובל מפעל זה ומפעלים דומים לו, נובעות
מחוסר הגדרה ברורה של סמכויות של הרשויות הסונות שמטפלות בהנהלתו.
אחת התקלות העיקריות היא ההתערבות המתמחה של מסרד הפיתוח בעניינים
הפנימיים של המפעלים. אני שוב שומע ונדהם לטמוע מצד אחד שגולדברג
קיבל על עצמו אחריות מכנית מסוימת ומיד אחרי זה דוגמא, שהנה הוא
רוצה להפסיק את הייצור ומסרד הפיתוח רוצה להיות מזוכנע בצורך בזה.
זו דוגמא ברורה מאד של אותו הדבר שלפי דעתי מונע הצלחה, גם בתנאים
אידיאליים - אם למסרד הפיתוח יש סמכות לדון על כך אם יש להפסיק
או אין להפסיק את הייצור, כאשר האיש האחראי לכך דורש את זה. אם כך -
אנו מגיעים לזה שהאיש האחראי לזה אינו אחראי לכך. במפעלים כאלה
אם אין אחראי - אין אחריות. אחריות קולקטיבית הורסת כל אחריות
של התקדמות במפעלים כלכליים.

הייתי רוצה להבין אם הגיטה של מסרד הפיתוח
היא כזאת שיש לו סמכות להתערב בדברים של המפעל, בתהליכי הייצור.
לפי דעתי, אין למסרד הפיתוח בכלל מה להגיד בעניין זה, חוץ מאשר
תכנון החד-שנתי של הקעות וקביעת ההנהלה.

י. ניצני:

חלק גדול מחברי הוועדה אחר ולא שמע את ראשית דבריו ול מר פרמינגר. אינני מוצא כל טעם בישיבה זו, מן הטעמים ואמר מר פרמינגר בראשית דבריו. הוועדה שנתמנתה בערך בסוף יוני עובדת. חלק מן החברים האחראיים אינם פעילים בוועדה. לוועדה ניתן החופש הגמור לעשות את המלאכה הזאת והיא שמורה עדיין בטוד. אנחנו, חברי הכנסת, אמנם מעוניינים לשמוע את הדברים כפי שהם נעשים. אבל כדי לקבל תמונת שלמה של הדברים כדא היה להמתין עוד תקופת-מה עד אשר הוועדה תוכל להביא את הדו"ח. מר פרמינגר אמר שאפילו דו"ח-ביניים לא נתקבל על-ידי הפיתוח, לכן, מה הוא לנו שאנחנו שואלים את הדברים האלה, שחלק מהם על-פי שברה אפשר לדעת, על התכניות הקלימטולוגיות, על הסיכון, כל הצורך להביא חלק מן הטוענים או המומחים לדמונה? בכל הישיבה הזאת לא שמענו שום חידושים, פרט לדברים שקראנו עליהם גם בעתונות, הדברים שהעלו ח"כ טוקן ובז'רנו.

מזוט כך אני מציע שנפסיק את הישיבה ונשמע דו"ח ממורט ונקבל את הדו"ח הזה בעוד מועד, לפני פרסומו ברבים, ואחר-כך נבוא ונדון בענין.

היו"ר מ. אולמרט:

אני מצטער לאמר לח"כ ניצני שדבריו לא היו במקומם. ועדת הכלכלה דנה בענין זה. איננו רוצה לחזור לוויכוח, ייתכן שעוד נחזור אליו, על צורת עבודתה של הוועדה בכלל, אבל לא כרגע בזמן שיוזמים אורחים שהזמנו אותם, ולא כרגע מחברי הוועדה הציגו זאלות שבעיני רבים מן הנוכחים כאן ובעיני הציבור הן כבודת-משקל, ויש דברים שונים שלא זאלנו אותם בזמנו. אם אתה עומד על דעתך - אעמיד אותה לדיון, אבל אחרי שנשמע את דברי מר פרמינגר.

הוועדה החליטה לשמוע כאן דו"ח ממסדר הפיתוח. אחרי שנגמור עם האורחים, לפני שיבוא מר גור, אני מוכן להעמיד את שאלתך אפילו להצבעה. אבל לא כרגע.

ח. יהודה:

בסקירה שמענו משהו בקשר לפועל עצמו, בקשר לסיכוננו. הייתי רוצה לדעת מה הפתרון המוצע מבחינה סוציאלית לאטה ולילדים. היה מדובר על 100 משפחות שתסארנה בסדום - האם הוכן משהו בטביל האטה שתצטרך להיות בסיכון כל הזמן? האם יש משהו בטביל הילדים? שנית, מה גורלו של הפועל שחלה כתוצאה מן האקלים הזה או עבודתו במקום?

היו"ר מ. אולמרט:

מר פרמינגר אמר שהצוות התחייב למסרו. הצוות של דטנים חיימים מדק את המפעל עצמו, ואחרי הבדיקה הוא הסכים לתת תאריכים מסוימים, או שיז לו חופש פעולה? ז.א. מדק אחרי הבדיקה היסודית הנערכת עכשו הוא יביע חוות דעת? כמה אנשים נמצאים עם המפעל הדטנים? באיזה תפקידים? האם אפשר לקבל שמות?

בסדום היה כבר בסיון. אנשים גרו ועבדו שם. האם ניסיתם לבוא במגע וללמוד מנסיון העבר עוד לפני 1948, ומה התנאים שהיו שם? מה אפשר להעתיק מהם ולנצל? זה כולל את זאלתו של ח"כ טוקן לכל הכיוונים.

אני רוצה להתעכב על בעיית הסיכון. הייתי רוצה לשמוע כמה מספרים, בנוגע למדחקי הנסיעה והסיכון זאתם רוצים להקים.

אזרת שיז בעיה זל כוחות טכניים ומינהליים בתפקידים שונים במפעל. הבינותי, אולי אני טועה, שאינכם בטוחים זגם המנהלים העיקריים של המפעל מתאימים למקום. אשמח אם תבהיר נקודה זו.

היו"ר מ. אולמרט:

אני מקבל את הנחתך שלא נשאל שאלות
הנוגעות לפרטי החקירה, כאשר מר גור יבוא. נדבר רק על נקודות
טכניות. מה אתם חושבים, מתי תסיים הוועדה את עבודתה?

שמענו שהקוטי העיקרי הוא בזה שמבית
החרושת יוצא אחוז די גדול של אסלג ולא מצליחים למצוא את התהליך
הכימי המתאים כדי לא להוציא אחוז גדול של אסלג ונזרק ללא תועלת.

מ. טורט:

האם התפוקה הנוכחית היא מבית-החרושת
היטן או החדש, או שיש זילוב?

הצוות של דטנים כימיים בא לתקופה מזוימת,

מה מצבו?

היו"ר מ. אולמרט:

מה מספר האנשים העובדים היום במפעל?

הצוות הטכני של דטנים מחליף את מיטו,
כפי שהסברת הם יקבלו על אחרייתם את הנהלת המפעל מ-1 באוגוסט -
מה יהיה גורל האנשים הטכניים שלכם?

מ. בז'רנו:

האם תפקידה של הוועדה הוא גם לחקור
סגיאות שנעשו בעבר?

א. פרמינגר:

אחדל להטיב בקצרה, ואתחיל מזאלתו של
ח"כ בז'רנו אם מסרד הפיתוח צריך להתערב
או לא. כאשר אמרתי "אנחנו", התכוונתי לטר הפיתוח. אני, באופן
אישי גם אינני מטפל בים המלח. אני בתוך העניינים. אני מייצג פה
את הטר והסברתי לכם מדוע איננו כאן היום. הוא מצטער על כך.
אני חושב שמסרד הפיתוח לא רק צריך להתערב, אלא חייב בתוקף
חובה סטאטוטורית, כאשר הוא נציג מדינת ישראל בנדון. מדינת
ישראל היא בעלת המפעל. אני יכול להרגיע את ח"כ בז'רנו שבעל זה
מתערב לא פחות ולא יותר מאשר כל בעל במסק הקיים במדינתנו. זה
רק הגיוני. (מ. בז'רנו: בעל בחברת מניות אינו מתערב בהנהלת
עסקים). אמרתי שהוא מתערב לא פחות ולא יותר מאשר בעל אחר. זה
אינו סותר את הגדרתך. הוא קודם כל בעל. כבעל הוא חייב לדאוג
לכך שתהיה הנהלה טובה, ספיקי שהבעל חוזב. הוא מוטר את המסכות למנהלים
והמנהלים יודעים שמכריות. כאשר אמרתי שהיתה התערבות, חובתי שזה
מובן לחברי הוועדה. ברור שיש ועד מנהל ויש יו"ר, וחבל שהוא לא
הוזמן. הוא היה מאשר לכם שיש שיתוף פעולה מלא ומסביב רצון, ואם
יש אחד הדברים המביעים רצון בים-המלח, זה ודאי הטר הזה, שיתוף
הפעולה בין יו"ר חבר המנהלים ובין יו"ר הוועד המנהל של החברה, שהוא
מר מנחם באדר, שהוא גם המנהל הכללי של מסרד הפיתוח. ואם דיברתי
על התערבות, דיברתי על התערבות מצדו. סר הפיתוח אינו טוקל כל
מיני דברים - אין לו הזמן לכך. הוא מייצג את מדינת ישראל בהיותה
בעל של המפעל הזה. ברור, שאם יש בעיה של הפסקת העבודה לשלושה
שבועות במפעל, אין ספק שיו"ר הוועד המנהל צריך לטקול את זה.
לא עולה על דעתי שטר ארסן, שהוא מנהל החברה של אלקטרוכימיקלים,
יעמיד את המפעל שלו, אמילו לשבוע אחד, בלי לקבל הסכמה של הוועד
המנהל.

בכל עניין, כאשר אניד "אנחנו", יגני מתכוון
אלי, כי אני ממש פה מלא מקום לאנשים האחרים. הסברתי מה חלקו
של הטר ומה חלקו של מר באדר. זה היה גם מובן, כאשר ההסכם יצא
לפועל, קליר לא היה בארץ, ומר באדר קיבל על עצמו להביא לשולחן
ולגמור את העניין עם מקלב וגולדברג. בשאלה זו, מכל מקום, אסור
ויטאר איזה שהוא ספק. במסגרת זו ברור שטר באדר גם להבא יצטרך
להתערב. הוא נושא באחריות היום-יומית, כשם שהטר נושא באחריות
האנימטוראלית, לפני ועדות הכנסת והכנסת.

א. פרמינגר:

אני יכול גם לחזור את חשבוניתך בנדון, כי
עד עכשו, כתברה המפעל זה לא היה - לפחות באותה/ועליה אני יכול
למסור דו"ח מדיעיה ולא מתיקים בלבד - במקרה הנדון מה שענין את
מר גולדברג הוא לשאת באחריות. לא נאמר שהוא ואנשיו יבדקו ויתנו
חוות-דעת אחרי שקול. לגופו של ענין זה יהיה בכונן. 3 שבועות
עלולים לעלות מאות אלפי לירות למדינת ישראל. ז"א. שאם רק זאת
יחיה זכנוע שהדבר הזה הוא הכרחי וי"ל, יוכלו לקבל אחריות לצעד
כזה, גם אם איש מקצוע כמו גולדברג אומר זאת.

כיום רשומים במפעל 400 עובדים. זה לא התנה.
10 יותר או 10 פחות. זה לא הקובע. אבל כבר הוסבר לחברי הוועדה
שאין זאת אומרת מופיעים לעבודה 400 אנשים. צריך לקחת בחשבון את
המחזור של חולים ושל אנשים בחופשה ובעתודות, ואז מגיעים לנסו של
בקרוב 300 איש, בכל המסמרות גם יחד. יש דברים ועובדים בהם 3
מסמרות.

כמה אנשים מדוברים ירדו על-פי ההסדר הזה
בין אנשי דטנים והאנשים הקודמים? - הכוונה היתה ברורה שאנשי
דטנים לא יתנו חוות-דעת, אלא ינהלו את המפעל והם יהיו אחראים.
מה לא דובר על מנהל החברה. בכלל לא דיברתי על עובדי החברה, אלא
על מנהל המפעל. אינני יודע אם זה סוד או לא, שהנהלת החברה לא
שבעה נחת מן הביהול על אנשים מרומים. אם תלחצו עלי אקרא בטמם.
אבל מדוע אגיד על אדם ונכחל בתפקידו? אבל כמה אנשי מפתח במפעל,
מהנדסים, אנשים מחושבים ובמסך הזמן יהיו רק בתפקידים יותר נמוכים
והתפקיד לא היה לפי גודלם או זככלל הם ירצו ללכת או סכבר הלכו.
הענין ברור מה לגמרי. לט לנו נקודה, עדיין מוקדם לדבר עליה?
יכול להיות שמאות 20 איש, יש בערך 15-20 איש שבאו מדטנים,
בתוכם אנשי מפתח מרכזיים ביותר, וביחוד כאלה שהיו פעם בים המלח -
למשל, דוידוביץ איש המגריה. ביניהם גולדברג, שחייב לפי חוזה
להיות מחצית השבוע בסדום. כך שהענין רציני מבחינה זו. הם התחייבו
לא לתת התחייבות, אלא אחרי סקר ראשון. הם עשו סקר ראשון ובחווה
שחתמו אחרי הסקר, הכניסו גו-התחייבות של כמולות. הם התחייבו, עם
הרצה, למסור את זה בכמות כזאת שתכסה את כל ההסדרים.

החוזה הוא עם דטנים כימיים ודטנים כימיים.
לכסיהם את השיכורת. האנשים מקבלים את שיכורתם מדטנים. אם איש
נכחל - דטנים מחליף אותו.

לבעיה של התאמת התכנון אמרתי אחר-כך
בקטר לשאלתו של מר שוקן:

אדבר עתה על הבעיה הפרטונלית ועל נסיון
העבר. יש התחייבות של חברת מפעלי ים המלח להעסיק כל אדם שעבר
אי-פעם בסדום ורכש נסיון. בעשים מאמצים להביא אנשים כאלה. זה
היה אחד התנאים ועל זה היה מוסכם ממון ע"ג גולדברג, ששען שגם דטנים
צריכה לייצר. הבעיה א"ר רק בהבראת ים המלח. תביעתנו היתה שיתנו
את אותם אנשי המפתח שהם בים המלח והם נותנים אותם. רצינו להביא
דוקא את אותו דוידוביץ והצלחנו. אבל לא כל מה שמב"ק הוא זהב,
ויש לנו איזה הסתייגויות בנוגע לנסיון העבר,

בין שאלתו של מ"פ שוקן היא שאלה חזונה מאד,
ואין סתירה/מה שאמר אז שר הפיתוח ובין מה שאתה שאלת. כאשר יש
יש חור בחולצה נוהגים לייחס את כל הפגמים לחור הזה. כך גם כאן.
האמת היא שאין כאן סתירה, אלא אלו הן שתי הבעיות הקרדינאליות
ביום המלח: להוציא תמיסה שתכיל מקסימום קרנאליס ולשלוח חזרה לים
תמיסה ותכיל מינימום קרנאליס. אלו הן שתי בעיות כימיות מקצועיות
שעומדות בפני המפעל בתקופות טובות. פעם זו יותר חמורה ומעט
הטניה יותר חמורה. למשל, היה פעם חורט שחור, שבגלל זגיאה אמרו
טבים המלח אין בכלל אשלג, ובאו סברות טובות מדוע זה כך. קרה כאן
דבר פשוט. מפעל הברכות נמצא במלכותו של עובד אחד ועובד במקום
מלאוית המפעל ויש לו נטיה לא להכניס אנשים חדשים ומהנדסים חדשים,
והנהלת המפעל נצבקת על זה - האיש הזה הכניס מיט לתוך הברכות.

א. פרמינגר:

כאשר המנהל הכללי של משרד הפיתוח, המבילה זמן רב בים המלח, מדד את גובה המים, נתברר לו שהוכנסו לשם מים מיותרים בגובה של 15 ס"מ, וטחנו מים במקום קרבליט. הדבר הזה נוגד את כל הטענות, שלפיהן כל התקלות קרו משום שעוסקים בעניין אנשים שאינם מתאימים. הנה, כאן קרה הדבר אצל אדם העוסק בזה כל הזמן. אנחנו רוצים גם על הבריכות יהיה אחראי צוות של עובדים, ואנחנו עושים הכל כדי שאמנם כך יהיה. ייתכן שיגזע זמן שהעניין יועלה בממשלה, ויוחלט מה לעשות במקרים כאלה. אילו היינו חוששים - לא מבחינת הסקת מסקנות, אלא בזה שיהיו עוד אנשים שמכירים את העבודה לפחות באותה מידה - אין ספק שהיה צריך להסיק את המסקנות הברורות ביותר.

שיטחתי את הדברים בפני חברי הוועדה. וכבר דובר על כך שהמטרה היא שההנהלה הסכנית תוכל לנהל את המפעל על כל שטחיו, ושהנזק יהיה מינימלי. מטרה זו עומדת לנגד עיני משרד הפיתוח כל הזמן. למשל, כאשר התחילו לבדוק כמה נוזל מן המטאבות נתברר שאחוז ניכר מאד נוזל מהן.

אינני רוצה להכנס לעניינים הנוגעים למר גור. אני מבקש רק את חברי הוועדה שיתייחסו בזהירות, כי בסדום כל אחד רוצה להוכיח שהוא אינו אשם במה שקורה שם. יש סכרות מטברות יונות וביניהן סכרות עונתיות. אתן לכם דוגמא: היה זמן שיו"ר הוועד המנהל מר בדר, ביקר משני המהנדסים מר גור, מר גור לרדת לסדום. העתונות כתבה על כך שיש כאן מינויים פוליטיים, כי ממנים כאן אדם שצריך למפלגתו. המנהל וכו'. אינני יודע אם אתם מכירים את כש. אני מכיר. זהו בחור יהודי מאמריקה, ובמידה שהוא עובד ב"סומר האציר" הוא יכול גם לעבוד באיחוד הקיבוצים וגם אצל בז'רנו. כאשר הגיע הזמן של ההסכם עם דטנים, היה ברור שכך לא יכול להזאר בהסגרת זו, ומר בדר אמר שיש להתיר את ההתקשרות. בא אותו עתון ואמר שגם כך כבר "סוהר". ברור שכל אדם שניהל את העבודה, או עבד שם ועזב יש לו מה לאמר. לגיטימי בהחלט לביע את דעתו. ד"ר בלוך יכול עכשו לסעון ולא היה חימאי ראשי בטעה זכך היה חימאי ראשי. הוא מצא לנכון, לפני שנסע לאנגליה, למסור גילוי-דעת לוועדה, ואותו גילוי-דעת הגיע לאחד העתונים, ואינני יודע איך זה יקדם את העניין.

אני חושב שהמוצא היחידי הוא שמוסד אחד ירכז את כל הדעות האלו וימליץ אותן וינתדל למצוא את קו הביניים. אני מאחל לחברי הוועדה כל טוב, אך כן אינני אומר שעבודתם קלה ביותר. בסדום הגיע המצב לידי כך שהמהנדסים היו כותבים אחד לשני כל דבר קטן ביותר, כדי שיהיה בידם אליבי, שהם מצדם עשו את מה שצריך היה לעשות - דבר שלא הביא לרוח טובה יותר.

מבלי להכנס לגופן של טענותיו של ד"ר בלוך - "הארץ" אינו מפרסם מהרהורי לבו אלא מפי אנשים - לא יהיה זה נכון שנביע דעה על מה שטען אינו זה או אחר. לכן, מצא שר הפיתוח לנכון למנות ועדה זו שתרכז בלייב את הכל.

לא אענה עתה לגופו של עניין, כי בזאת אקדים רק את שר הפיתוח. הוא יעשה זאת לאחר שיטמע את הוועדה. אבל יש שאלה עינית שטייכת לא לעבר, אלא לעתיד. השאלה נובעת להתחייבותיהם של אנשי דטנים. שאלונו אם נכון שאנשי דטנים ימרו שאינם יכולים לייצר 135 אלף טון. האמת היא שהם טענו שאסור לה. אבל משרד הפיתוח אינו ממחר להתייצב מאחורי הבטחות. למה מן הנסיון. אבל אם השאלה מופנית לאנשי דטנים ולא לאנשי משרד הפיתוח - גולדברג אמר שדעתו הדבר הזה אפורי, במסגרת התכניות המקוריות של פיתוח המפעל.

א. דינבלין:

שאלתם אם התכנון היה ל-135 אלף טון או 80 אלף טון. הוועדה והורו יחדיו על אנשי ד"ר בלוך וסקיבל. את האיסור, הוכן ל-135 אלף טון. ז.א. הקיבולת של הצינורות והמיכלים, אבל לפי ניצולת מסוימת. אם מתאימים את היכולת והניצולת מגיעים ל-135 אלף טון. אם הניצולת ירודה, מטיבה זו או אחרת, אין מגיעים לכמות הזאת. זה עניין של תהליך שצריך להגיע אליו.

א. פרמינגר:

ההשקעות הן במידה שהיו במסגרת התכנית.
אנשי דשנים טענו טעם גמר ההרצה הם

רוצים לעצמם את המטרה שהיא אותה הכמות המבטיחה טגורם ההיסטוריים ייצא
מן המחקר, זה בערך 70-80 אלף טון. (ג. טוקן: זה בניגוד למה
זמר בלוח מטר לנו.) לא דיברתי על רנטביליות, אלא על החסדיות. על
רנטביליות ידברו כאשר יגיעו לזה. אם אמנם יגיעו ל-6500 טון,
פרוז הדבר שאז תעמוד הטאלה כמה כל דולר שאנחנו מקבלים בעד האסלג
עולה למדינה. כאשר המדינה תפסיק לתת את הכסף כל חודש, תעמוד
הטאלה של רנטביליות. בזה צפץ ד"ר בלוק. (ג. טוקן: הוא אמר
לנו שאיננו מאמיין ולמי התכנון הנוכחי יגיע המפעל לרנטביליות שלי
הזקעות רציניות נוטמות.) מטרה המיתוח אינו יכול להיות אחראי
להודעות ונטרות לעתון "הארץ".

המלוטאציה קובעת לא באעט את אחוז הניצולת.
הבעיה היא כחולה: להוציא 70% ולהחזיר לים 10%. אם נגיע לזה - זה
יהיה מצוין. 30% - זה רע מאד. אם אתה קובע יינו טונאז' יותר טוב,
פרוז הדבר שיש התקדמות במלוטאציה.

אני עובר עכיו לבעיה החברתית. נואלו
כאן שתי טאלות: אם למדנו מן הנסיון של העבר? - אנחנו מסתדלים
ללמוד ממנו, אם כי התנאים הם שונים מאד. אמנם גם אז היו בסדום,
אבל יכלו לקבל מים ממול, הם היו בצפון וטם תנאי האקלים הם יותר
טובים. הכל יודעים שהאקלים הגרוע ביותר הוא בדרום. מן העבר למדו
ורוצים להקים טם מלון כמו "קליה" בזמנו. זה דבר חשוב. למדנו גם
בסדום שכל מטר אדמה יהוא יותר גבוה מביא אתו שיפור באקלים, לכן
החליטו לבנות על עמודים, אם כי זה יגדיל ללא טפק את הוצאות הבניה.
ייתכן שינצלו את המבנים למטה למטרות טונות. מנשים עכיו לחתור
את הבעיה. אחת הדרכים היא לקטר את האדם אל בני מטפתחו. ז.א. לשכן
אותו יחד עם מטפתחו. חושבים לעשות זאת בכמה דרכים. אם בסדום עובדים
400 איש - 100 מביניהם יגורו למטה, 100 יגורו בסדום בשיכונים,
100 בבאר-טבע וקצת יותר צפונה, ו-100 רווקים ואחרים יארו במחנה.
כיום כולם גרים במחנה, עושים נסיונות. שתי המטפות הראוונות
נכנסו לדמונה. הנסיעה הדמונה לטדום נמטכת טעה אחת. בדמונה
האקלים טוב מאד, מן הטובים בארץ. יש טם רוח וקריר, ביחוד בערבים
ובלילות, גם בתל-אביב יש אנשים הנוטעט טעה לעבודה וטעה חזרה,

השיכון בסדום לא יבנה לטמה, אלא במקום
גבוה יותר טבו האקלים יותר מטופר מאשר בסדום עצמה. הכוונה אינה
להקים יטוב רק בטביל אנטי טדום, כי אז לא נטיג את המטרה הכלכלית
וגם יטטה עלינו להביא לטם את המטפות. הרעיון הוא לנצל במקום
את מעיינות המרפא. אנחנו מקימים טם את המחנה הראוונה ואנחנו
מקווים טיוכלו להקים יט בתי מטיז וטנטוריומים. לפי חוות-דעת מדעות
המעיינות טם הם טילוב של קרלטבאק מרינבאד טבריה. בטביל חודטי
החורף זה יכול להיות טובה מאד, במיוחד שאין טם גטם כמו בטבריה,
טנית, יש בדעתנו להקים טם תחנת כוח וטליזית יגורו טם אנטי טדום.
יטוב כזה יוכל לקיים בית-טמר ומוטדות ציבור, ויוכלו לבוא אליו
תיירים ויהיה בו קולנוע עם מיזוג אויר. יהיה הרבה יותר קל להביא
אנשים ליטוב כזה, מטיז לאיזה מחנה עלוב עם מיזג אויר קטלני. התכנית
היא טעין גדי טטפק את הירקות. הבעיה היא שאין כביש, וזו בעיה של
כסף רב. אבל אנו מקווים לפתח את ההובלה הימית בין טדום לטם.
למעול

אני רוצה שתבינו שאיננו רוצים/בהתלהבות
ובחפזון, אלא בתכנון ובוזהירות. אנחנו רוצים לטיים את המחקר
הקלימטולוגי ובטנה הבאה נבנה את הבתים הראטונים. איננו רוצים
להסתכן טהענין יתחיל טם כמי שהתחיל בטפלה, על-ידי זה הנוטיב אנשים
במעברה ורק אחר-כך נתחיל לשכן אותם. אינני חוטב שיחלקו על דעתנו
בענין זה.

הי"ד מ. אולמרט:

אנו מודים לאנשי מזרד המיתות. הזמנו את מרגור ובשמע את דבריו. קיבלתם לתומת לבנו את שאלת מזרד הפיתוח לא להכנס לפרטי הדיונים המתנהלים בוועדה הפיבורית, מענינים אותנו כמה וכמה דברים כלליים: כמה זמן לפי דעתם תסגן עבודה? מה למעשה ביקשו מכס לעשות? כיצד אנו חושבים לטכס את הדו"ח בלי להכנס לפרטים? מה תביאו לידיעת מזרד הפית והפיבור?

ג. שוקן:

האם הוועדה סבורה שהיא יכולה לברר את כל הדברים שהיא רוצה לברר מתוך המיעט עדויות של אנשים זנמצאים כאן בארץ, או שהיא חושבת להביא מומחים מחוץ-לארץ לבעיות מיוחדות של מחצבים חימיים ומינרליים בתנאים דומים לסדום, כדי שיחוו דעה על מה שנעשה עד עכשו ומה שיש לעשות?

הי"ד מ. אולמרט:

האם תוכל למסור לי פרטים על יני חברי הוועדה - לזריה זיודקס? מה טיב פעולתם מחוץ לווידה? מה הטכלתם?

מר גור:

אשר לזמן - אנחנו חושבים לסיים את הדו"ח הפרלימנרי בסוף חודש זה. אתם מתארים לכם שכל חברי הוועדה הם יניינים? זה לא ייתכן. באופן ממוצע אנחנו עוסקים בעדויות מעמיים טובע. יוצאים ועוד רבות וגבנים עדויות. הצטבר בידינו חומר די בכבד וקבענו שכל חברי הוועדה ייטלטלו מבתיים לאיזה מקום אחר לכמה ימים ויתחילו לכתוב את הדו"ח. יש לנו רימה של 20 יני, אנשי מפתח, אנחנו רוצים לסיים לגבות את עדויותיהם, גבינו עדויות מ-10 יני. בטובע הבא גובים עדויות מעוד 3 אנשים ואחר-כך נגבה את יתר העדויות, את אלה אנחנו רוצים לגמור לאחר ההוועדה תתאסף ותגמור את הדו"ח הפרלימנרי. בסיכום החומר שנצטבר אנחנו רוצים לראול שאלות.

העדויות כ לעצמן הן בהירות ומדברות בעד עצמן. אנשים מעונינים להעיד וכחלעצמי זה חומר מלמד מאד. להפתעתנו באור עובדים על כל החומר, אפשר להאות את הן הרומיננטי שמוביל לכל העדויות.

לגבי הזמן, נוכל לעבד את הדו"ח הפרלימנרי ובו אנחנו מנסחים את השאלות עליהן לא קיבלנו תשובה ואז נראה אם יש לבקש חומר נוסף. בדו"ח הפרלימנרי הזה יהיו כלולים שני דו"חות מקצועיים. עובד אתנו, פרידמן, רואה חשבון, הוא ימנה את כל הבעיות הכספיות. זו אחת השאלות "הקטנות" אולי, אבל המענינות. בלי לזכנס לכל הבעיות של חיובים יוניט, א מה גבול הרנטביליות ול המפעל - זה מותנה בהרבה מעד גורמים אוביקטיביים - ד"ר פרידמן עושה אנליזה.

יש בעיה יסודית אחת יודאי אתם מתלבטים בה. אינני חושב שיש משהו בציבור שחויב יספור להמשיך במפעל הזה בהתקעות הגדולות שבו. קל היה יותר לתת תשובות אילו עד סוף ספטמבר כאשר הדו"ח הפרלימנרי יהיה מוכן, ייטל זניי. קבוצה של דטנים חימיים מפעילה את המפעל עד לסגירתו של 30 אלף יני. יש היתה לבו בקוד אחיזה. למעשה כל מכלול הבעיות יהיה הרבה יותר מוט כאור יתחילו ליצר. הדבר עכשו הוא הרבה יותר מסובך.

אני חושב שהוועדה תהיה משוגלת למסור את המצב כעובדתו במידה הבהירה ביותר. אין זוט דבר מיסתי בתוך המסכת הזאת, יש הרבה שאלות לרוח חשבות.

לגבי העתיד, אם כי אינני יודע אם זה בסמכותנו, זה לא היה בכתב המינוי שקיבלנו - זיחכן יבקש לקבוע איזה קו לעתיד. המציאות מדברת בכל חריפותה ומי רואה את החומר כולעצמו מוגל להגיע לפעולות דראסטיות. ז,א, זה חומר שיכול לתת דחימה לפעולה מיידית.

מר גור: ואלו אותנו או אנחנו יכולים לדון בבעיות אלו בלי להביא מומחים מחוץ-לארץ, לא הוטל עלינו למצוא את המתרון של המרוצס החימי הדרוש, אלו הן בעיות בתחום הטכנולוגי, והוא מורכב מאד. השאלה הזאת בוגעת יותר לתחום המסקנות של הדו"ח. לוועדה הדבר הזה אינו דרוש. התה מה בעיה של מי זהו יחתם על מסמכים בתקופה מסוימת. הוא לא יוכל להוטיף עוד דבר.

אשר לחברי הוועדה - לא הכרתי איש מחברי הוועדה לפני שמונתה. בא אלי היימן שעבדתי אתו ב"חמד". רק אותו הכרתי. אני מבין ולוריה הוא תעניין, בעל בית-הזרועת "הבורג". מר יודקס, אני מבין, היה מנהל חשבונות ראשי בטכנות וכיום הוא מנהל חברת זיכרון בירושלים. העבודה היומ-יומית של החברים אינה מפריעה לעבודתם בוועדה. ברור שבבעיות יעוסקים בהן, יש ללוקה של כל אדם לפי עבודתו בחיים האזרחיים. מר לוריה תעניין ביחס מינהל תענייתי, רבטביליות, תכנון. מר יודקס תעניין בטאלות של מסכת המאזניים. זו אינה בעיה קלה ביותר. התייצצנו עם כמה גורמים למצאנו שני אנשים טובים שעושים את האנליזה הזאת. הזכרתי כבר את ד"ר פרידמן כרואה חשבון לגבי האנליזה של הבעיות הכספיות. אנחנו מעסיקים גם את ד"ר הלוי בתפקיד של "קוואנטיטי טרבייטור", אשר בודק את הדברים מבחינה הנמית. הוא אחד מסלוסה האנשים המוסמכים ביחס זה בארץ. בודקים באיזו צורה מטרות את העבודה לקבלנים ובאיזו צורה מטרות הקבלנים את העבודה לחברת ים המלח. מה המרוצדורה, איך נמטרה העבודה ואיך נעשה התכנון עד הביצוע ומן הביצוע עד קבלת הכסף. שני האנשים האלה יכסו את כל המסכת הזאת של הוצאת כספים עד תום המאזן שקיבלנו, החלק ההנדסי והחלק העסקי. חברת ים המלח משתפת פעולה באופן טלרנטלי מאד. בדרך כלל אין כל קוטי לגבי גביית ערויות מסוג צד.

ג. שוקן: שני הדוחות של פרידמן והלוי יהיו מוכנים יחד עם הדו"ח הפרלימינרי שלכם?

מר גור: כן. הם צריכים לדון בחומר רב שהוא מפורז במקומות רבים. אצלם יש קטיים אוביקטיביים (ג. שוקן: אתם רוצים לגבות עוד 3 ערויות). בשבוע הבא אנחנו גובים עוד 3 ערויות, ואחרי כתיבת הדו"ח הפרלימינרי עוד 4 ערויות. בטך הכל כ-20 ערויות.

הי"ר מ. אולמרט: את הדו"ח הפרלימינרי תפרסמו עם קבלתו, או תחזיקו אצלכם במסדר הפיתוח?

א. פרמינגהר: לא חשבנו עוד על זה.

אשר לזמן - אני חושב שהוא יזדהה בערך עם מה חשבנו אנחנו, ושהוועדה לא תאכזב אותנו. אנחנו חשבנו על 3 חדושים היינו מוכנים להוטיף עוד מהו, אבל חשבנו על משהו כזה. איננו חושבים להחזיק את הדו"ח אצלנו, אנחנו חושבים להפיק ממנו תועלת. בחלק מן הבעיות השתדלנו להטיף מסקנות עוד לפני הדו"ח.

ג. שוקן: כיון שהכנסת הטילה על ועדת הכלכלה לטפל בבעיות של ים המלח, ועדת הכלכלה תבקט את מסדר הפיתוח להעמיד לרשותה את הדוחות שהיא תקבל בהקדם האפשרי, כדי ונוכל מיד, עם כתיחת מוסב הכנסת, לטפל בבעיה זו על סמך החומר שנקבל.

היו"ר מ. אולמרט:

כולנו מצטלמים למשאלה זו. מזרד הפיתוח יקח אותה בחשבון. אנו מודים לאורחים.

(הטוזמנים עוזבים את הישיבה).

השאלה העומדת בפנינו היום היא: האם אנו ממשיכים בדיון זה, או שאנו מפסיקים אותו עכשו ונחדש אותו לאחר שנקבל את החומר?

ג. טופין:

בשעתו הצעתי שנתכנס בזמן הפגרה. הייתי בדעה שהכנסת הסילה עלינו לדון בבעיה זו ועלינו לעקוב אחרי פעולת מזרד הפיתוח בענין זה. לאחר ששמענו היום שמתכוונים לגמור את הדיוח הפרלימנרי בסוף החודש, חושבני שאנחנו יכולים לדחות את הדיונים שלנו עד למועד החדש של הכנסת.

הישיבה ננעלה ב-12.30

=====